

Vogelwaarnemingen – Regio Zuid Antwerpen

augustus - oktober 2018

Luc Van Schoor - Vogelwerkgroep ARDEA

Dit 3-maandelijks vogelverslag bespreekt, naast een bondig overzicht van de voorbije herfsttrektellingen, een selectie van de bijzonderste vogelwaarnemingen. Tijdens deze periode werden in het ARDEA werkingsgebied in totaal 1942 waarnemingen ingevoerd. Dit aantal is het laagste sinds de start (2014) van de ARDEA vogelverslagen. In dit aantal zijn de waarnemingen van vogels die tijdens de trektellingen over de Schelde voorbijkwamen langs de linkeroever (Burcht) niet inbegrepen. De meest opmerkelijke hiervan worden wel vermeld in het soortenoverzicht.

Onder de 110 waarnemers waren deze keer Pierre Blockx, Leo Janssen en Maarten Mortier de koplopers met respectievelijk 355, 117 en 109 ingevoerde waarnemingen.

Op de ARDEA website kan je de dagelijks ingevoerde waarnemingen steeds bekijken via www.hobokensepolder.be.

be/vwardea/waarnemingen.htm. De vogelfoto's bij dit verslag werden genomen door fotografen uit onze ARDEA regio.

13de Herfsttrektellingen Hobokense Polder, 1 september → 4 november 2018

Doordat deze trektellingen reeds op 1 september van start gingen (Maarten Mortier), werd er dit jaar een record aantal - nl 209,29 - uren geteld. Dat leverde met 94273 vogels het 3de hoogste aantal doortrekkers op sinds de start van de najaarstrektellingen in 2006.

Kleine zilverreiger - Foto: Guy Borremans

De najaarstrek van 2014 blijft, hoe dan ook, met een uurgemiddelde van 1017 vogels, de vogelrijkste tot hier toe. Let wel: bij de dagtotalen worden plaatselijke vogels zoals o.a. kokmeeuw, ekster, zwarte kraai, kool- en pimpelmees, tenzij expliciet vermeld, niet meegerekend.

Nieuwe dagrecords noteerden we voor:

rode wouw: 5 ex op 31 oktober,
brandgans: 16 ex op 27 en 28 oktober
kneu: 263 ex op 11 oktober

Nieuwe soorten: steenloper en drie-teenmeeuw

Soortenbespreking

Van de 124 soorten waarvan waarnemingen werden ingevoerd, bespreken we hierna een selectie van 30 soorten.

Doortrekkende **ooievaars** werden 3 x op verschillende plaatsen gezien: 1 ex op 14 augustus over Hove (JD), 2 ex op 27 september over Lint (FR), 4 ex op 28 oktober over Hobokense Polder (MM, LVS).

In september vlogen er regelmatig **lepelaars** in klein aantal (1 – 13 ex) over de Schelde bij de Hobokense Polder (MM, LVS), een enkele lepelaar pleisterde op 21 en 23 augustus op het uitdrogende Broekskot (LV, OF) en op 1 oktober vloog een groep van 48 ex over Wilrijk nabij Fort VI (RV).

Kraanvogels in de vlucht - Foto: Walter De Weger

Jaar	Teluren	Totaal aantal vogels	Gemiddeld per uur
2018	209.29	94273	451
2017	123.45	112452	914
2016	163.53	51735	317
2015	77.26	26550	344
2014	106.25	102754	1017

Grote zilverreiger werd in augustus slechts 1 x waargenomen: 19 augustus 1 ex langs Broekskot - Hobokense Polder (AV). Vanaf half september verscheen hij regelmatig langs de telpost Hobokense Polder tot max 14 ex op 8 oktober (MM, LVS, JCI, LA). Voorts werd telkens 1 overvliegende vogel waargenomen te Edegem op 30 september en 31 oktober (LJ) en Frijthout-Hove op 14 oktober (KDa).

Kleine zilverreiger was, met in totaal 9 waarnemingen, minder frequent aanwezig dan zijn grotere familiegenoot. Het betrof telkens 1 vogel die ofwel pleisterde op het Broekskot (GB) en op de plas in Polderbos – Hobokense Polder (MM), ofwel noordwaarts vloog langs de Schelde (MM, LVS, LA). Op 27 augustus vlogen er 3 ex samen op vanuit het Broekskot – Hobokense Polder (MSe).

Een **visarend** trok op 2 en 30 september door langs de telpost Hobokense Polder (MM).

De **rode wouw** was in onze regio een opvallende verschijning met alleen al in oktober minimum 13 individuele doortrekkers tijdens 7 waarnemingsdagen, nl 3, 7, 9, 10, 11, 13 en 31 oktober (MM, LVS, WDW, DJ, JP, JPo, GB, RH, LJ). Het betrof meestal een solitaire vogel die tijdens de trektellingen over de Schelde-Hobokense Polder en Edegem trok, uitgezonderd: 2 ex op 9 oktober over Hobokense Polder en 2 ex op 11 oktober over LO-Burcht. De topdag was 31 oktober met minimum 6 rode wouwen, 5 ex langs de Schelde-Antwerpen-Hoboken en 1 ex over Edegem-Kontich (GS). De dag daarop, op 1 november, trokken er nog eens 6 ex over onze regio (zie volgend verslag).

Een juveniele **blauwe kiekendief** trok op 2 september in NO richting over de Hobokense Polder (MM).

Op 31 oktober vloog een eerste najaar **ruigpootbuizerd** NO over de Schelde ter hoogte van Blue Gate/Antwerpen (LVS, MM)

In de periode 5 augustus tot 4 september werden 9 waarnemingen van doortrekkende **wespendieven** ingevoerd. Behalve 2 ex op 1 september over Hof ter Linden/Edegem (JVd) waren het telkens solitaire vogels over

Kielpark, Hobokense Polder, Edegem en Uilenbos - Hove (MM, GB, LV, LJ, WM, JD).

Op 11 augustus vloog een **havik** over de Hobokense Polder (GB).

Onder de tientallen waarnemingen van **slechtvalk**, vooral op het Kiel en aan de Schelde/Hoboken, waaronder ook terugmeldingen van geringde vogels uit het broedgeval op de Christus Koningkerk/Kiel, valt die van 7 oktober op. Tijdens de trektelling merkten we een rondvliegende slechtvalk op boven Burcht, die, na langdurige observatie met telescoop en een aantal foto's, lederen riempjes aan zijn poten bleek te hebben. Na het nodige zoekwerk werd de eigenaar van de ontsnapte vogel gevonden in het nabijgelegen Moretusburg/Hoboken. De vogel, een wijfje van 5 maanden oud, was nog maar 1 maand in het bezit van de eigenaar, die overigens nog een koppel sneeuwuilen, woestijnbuizerd en een Barbarijse valk te koop aanbood ! (MM). (zie ook ARDEA-blog, slechtvalkproject 23 okt.)

Een **smelleken** trok op 11 oktober, tijdens de trektelling, over Hobokense Polder (MM, LVS).

Door het droogvallen van het Broekskot Hobokense Polder in augustus waren 1 of 2 **waterrallen** genoodzaakt om vanuit de randvegetatie op het open slijkgedeelte te komen fourageren (LV,GM)

Kraanvogels werden op 2 dagen in oktober waargenomen. Op 20 oktober trokken er 20 tot 23 ex in 2 groepjes over Edegem (OF) en 3 ex vlogen over Burcht tijdens de trektellingen Hobokense Polder (WDW, MM en LVS).

Een **zilverplevier** vloog op 29 september luid roepend in NO richting over de trektelpost Hobokense Polder (LVS).

Een **steenloper** vloog op 14 september over de Schelde tijdens de trektelling, een nieuwe telpostsoort (MM)

Slechtvalk - Foto: Maarten Mortier

Een juveniele **drieteenmeeuw** vloog over de Schelde tijdens de trektelling op 31 oktober. Dit is ook een nieuwe soort voor de telpost (LVS, MM).

Er werden in augustus 6 waarnemingen van **kerkuil** ingevoerd: een overvliegende vogel op 7 augustus Romeinse Put/Edegem (JC), een roepende vogel op 10 en 11 augustus Fort VII en Koornbloemstraat-Wilrijk (LVS). een roepende vogel op 12 augustus nabij Uilenbos/Hove (WS en MH) en jammer genoeg ook 2 dode vogels: 1 juveniel op 28 augustus in de Struisbeekvallei/Aartselaar (ES) en 1 verkeerslachtoffer langs de oprit A12 – ring, rand van het Nachtegalenpark op 31 augustus (JVe).

Tijdens de trektellingen Hobokense Polder werd op 8, 15 en 2 oktober een rondvliegende **velduil** waargenomen (MM, LVS) Mogelijk betrof het telkens dezelfde vogel.

Een **zwarte specht** foerageerde in het Uilenbos/Hove op 14 september (JD).

Een **middelste bonte specht** liet zich horen en zien in het Schoonselhof/Antwerpen op 19 oktober (BW).

Tijdens deze periode werd **kleine bonte specht** 5 x waargenomen in de gebieden Hobokense Polder (LVS, DJ, MM), Wilrijk/Campus 3-Eiken (JE) en Uilenbos/Hove (JD).

Doortrekkende **beflijsters** vlogen langs de trektelpost Hobokense Polder: 4 ex op 6 oktober, 2 ex op 12 oktober en 1 ex op 16 oktober (LVS).

Een **bladkoning** riep langs de toegangsdrif Hof ter Linden/Edegem op 13 oktober (KM).

Dezelfde dag werd een vogel gevangen in Kontich waarbij de waarneming vervaagd werd ingevoerd (KM).

De spectaculaire achteruitgang van **ringmus** als broedvogel uit zich ook in het schaarse voorkomen tijdens de trek: 5 ex vlogen op 6 oktober over de telpost Hobokense Polder (LVS, MM) en 1 ex vloog op 12 oktober over Edegem (LJ).

Een **Europese kanarie** vloog op 14 oktober over Berkenrodelei/Hoboken (JPo).

Overvliegende **appelvinken** werden op 3 plaatsen gezien: 2 ex over Schoonselhof/Antwerpen op 22 augustus (SB), 1 ex over Campus 3-Eiken/Wilrijk op 3 september (SB) en 2 ex over Hobokense Polder op 6 oktober (LVS).

Overvliegende **kruisbekken** werden op 3 dagen in oktober waargenomen: 1 ex op 14 oktober over Hove (KM), 5 ex op 17 oktober over Hobokense Polder tijdens trek telling (MM, LVS) en 2 ex op 20 oktober langs de grens Hove-Kontich (KM).

Exoten

Op 22 augustus vlogen 2 **zwarte zwanen** richting ZW- over de Schelde ter hoogte van de Kennedytunnel (AB).

Mandarijneenden zijn zowat vaste gasten geworden in Hof ter Linden-Edegem waar op 11 oktober 12 ex

Kleine bonte specht - Foto: Julien Dua

(8 mannetjes en 2 wijfjes) werden waargenomen (OF) Hierbij zaten vermoedelijk ook vogels die soms in de omgeving, o.a. Fort 5, pleisteren.

Waarnemers

AB Arno Beidts
 AVL André Van Langenhove
 BW Bernd Willaert
 DJ Danny Jonckheere
 ES Eddie Schild
 FR Frederick en Rosette Simons
 GB Guy Borremans
 GM Gunther Moens
 GS Gaston Sallaets
 JC Johan Claessens
 JCI Joeri Claes
 JD Julien Dua
 JE Joris Elst

JP Joachim Pintens
 JPo Jonas Pottier
 JVd Jef Vandenberghe
 JVe Jasper Verreydt
 KDa K Daems
 KM Koen Maes
 LA Luc Audenaerde
 LJ Leo Janssen
 LV Lamien Verstraete
 LVS Luc Van Schoor
 MH Marc Hofman
 MM Maarten Mortier
 MSe Maurice Seghers
 OF Olivier Fuchs
 RH Rens Hendrickx
 RV Robin Vermylen
 SB Stijn Baeten
 WDW Walter De Weger
 WM Wim Mertens
 WS Wim Stappers

Warm voorspel !

Joris Van Reusel, namens Vogelwerkgroep ARDEA

Geen idee hoe het weer is bij het verschijnen van dit blad, maar de kans is klein dat u dit leest met een wit sneeuwtapijt op de achtergrond, tenzij u net als onze trekvogels ergens in zuidelijke oorden vertoeft, maar dan op een Alpijnse bergtop. Toch hoop ik met u mee dat zo'n typisch koude wintertafereel zich alsnog voltrekt. Dat zou het gevoel dat de seizoenen niet meer zijn wat ze ooit waren, wat temperen. Ook komen de vogels op je voederplankje in de tuin dan beter tot hun recht en krijgen we meer ganzen, zwanen, zaagbekken en duikers voor

de lens op onze vogelexcursies naar Zeeland (6 en 27 januari).

Het zou ook mooi zijn om onze Winteravond (2 februari, Kiel) een contrastrijk cachet te geven, want dan serveert onze vogelwerkgroep u een écht warme activiteit. Tijdens een boeiende fotovoordracht over onze jubileumreis naar Tarifa beleeft u een stukje van het bloedhete Zuid-Spaanse vogellevens alsof u er zelf bij was. En met onze eerste State of the Union – een ludieke maar ook ernstige toespraak over de staat van de vogels in het Ardea-land maken we beleidsvoerders

warm voor méér vogelbeschermende inspanningen. Ondanks de vele mooie vogelwaarnemingen zo dicht bij huis (waarvan het trimestrieel Vogelverslag (1) weer een helder overzicht geeft), is er heel veel ruimte voor verbetering. De natuurpracht in het buitenland, waarvan we zo graag genieten, is des te meer inspirerend om ook in de Antwerpse zuidrand te werken aan biotoopherstel en nieuwe kansen te creëren voor vogels.

Zo nam Ardea onlangs de werkhandschoen op in de Hobokense Polder door er actief mee te werken aan het

natuurbeheer, gericht op het openmaken van een dichtgegroeid plasengebied. Dat is van groot belang, o.a. als rust- en foerageerplaats voor trekvogels. Deze aanpak krijgt zeker vervolg. Voor de gierzwaluw, een typische stadsvogel maar lijdend onder broedplaatsverlies (door harde renovaties) steken we ook de handen uit de mouwen. We maken en plaatsen geschikte broedkasten. Op 9 maart kan u, samen met de (klein-)kinderen deelnemen aan zo'n timmer-workshop (Fort 7, Wilrijk).

Ook voor de steenuil blijven we initiatieven nemen. Dit schattig uiltje broedt nog op enkele plaatsen in de regio en kan door onze nestkasten ook zonder oude knotwilgen overleven. Om gemeentebesturen en grondeigenaars te sensibiliseren rond het behoud van open weidelandschappen, waar de steenuil zo aan gehecht is, en om een breed publiek warm te maken voor de bescherming van deze uilensoort, organiseren we de Nacht van de Steenuil (30 maart, Edegem).

Om de evoluties van de aanwezige populaties te kennen, tellen we de komende maanden ook weer halsbandparkieten tijdens hun slaaptrek

(16 maart, Kielpark) en blauwe reigers in hun broedkolonie (13 april, Wilrijk). Ook de winterwatervogels in de forstengordel en de parken worden elke maand geteld (van januari tot maart). Bij al deze telmomenten zijn geïnteresseerden meer dan welkom.

In het prille voorjaar starten we met een vogelinventarisatie in de Hobokense Polder, en wordt de Trektelpost op de Hobokense Scheldedijk weer bemand – hopelijk met een mooi nieuw infopaneel erbij. En we kijken al vanaf februari uit naar de slechtvalken op 't Kiel: zullen ze weer broeden op de toren van de Christus Koning kerk?

Dit alles als voorspel voor een nog warmer en actiever broedseizoen, met tal van boeiende excursies en projecten die door een geweldige en enthousiaste ploeg Ardea-medewerkers worden voorbereid.

Met al deze vooruitzichten bent u ondertussen voldoende opgewarmd, in de veronderstelling dat het momenteel buiten vriest dat het kraakt en je adem als wolkjes damp opstijgt als je de voederplank in de tuin bijvult. Ik vrees echter dat het wel eens ijdele hoop kan zijn en we weer met een

te warme winter de klimaatverandering als een knalharde realiteit aan den lijve ondervinden. De gevreesde temperatuurstijging met 2 à 4° C is voor de stookkosten een meevaller, maar voor heel wat vogels een nefaste evolutie (2). Zo maakt een warme winter ons allen nog meer bewust van de noodzaak aan dringende actie, hoe klein en lokaal ook. En van een noodzakelijke gedragsverandering. Zo niet zullen we binnenkort broedvogelinventarisaties organiseren in de herfst, en gaan we steenuilen ringen tussen kerst en nieuw. Het is eens wat anders, zo'n vooruitzicht! Maar misschien valt ondertussen de sneeuw en lijkt er met de gezellige koude wintersfeer niets aan de hand... Iets om over na te denken.

Ontdek samen met ons hoe de vogels er over denken, de komende maanden. Uitkijkend dus naar veel warme vogelmomenten met u, en met onze allerbeste wensen voor een mooi, hoopvol en gezond zesde Ardea-jaar,

(1) Het Vogelverslag augustus-oktober 2018 van Luc Van Schoor is te raadplegen op de website van Ardea, via www.hobokensepolder.be/vwg-ardea of via www.zuidrand.be. Ook

andere verslagen van onze activiteiten zijn hier te vinden.

(2) Over de impact van de klimaatverandering op vogels werd tijdens de SOVON-landelijke dag op 23 november 2018 te Apeldoorn (NL) een voordracht gehouden, waarvan de presentatie vanaf december te raadplegen zou zijn via www.sovon.nl (doorklikken naar Landelijke Dag)

Steenuil - Foto: Danielle Van Nieuwenhuysse

